

Een nieuw links in Chili

Eind april bezocht Tomás Hirsch Nederland. Hij was in december vorig jaar de presidentskandidaat van Juntos Podemos Mas, een coalitie van alle partijen links van de sociaal-democratie in Chili, en haalde 5,9 procent van de stemmen. Pepijn Brandon sprak met hem over de ontwikkelingen op zijn continent.

Chili wordt vaak naar voren geschoven als succesverhaal van het neoliberalisme. Hoe is de realiteit?

'Laat ik hiermee beginnen: het neoliberalisme heeft in een aantal opzichten goed gewerkt. Dat wil zeggen, vanuit een macro-economisch perspectief zijn er resultaten geboekt. Maar de vruchten

daarvan komen terecht bij een heel kleine groep.

In 1990, toen er een einde kwam aan de dictatuur, was de verhouding tussen het laagste salaris en het hoogste 1:110. Dit was, vergeleken met de rest van de wereld, al een enorm verschil. Maar in 2004 was de verhouding 1:225, en het verschil groeit elk jaar.

Eigenlijk heb je twee

Chili's. Santiago is een stad met zes miljoen inwoners. 1,5 miljoen daarvan leidt een goed leven. Je kunt maandenlang in Santiago zijn zonder ooit de armoede te zien. Het is een soort van apartheid.'

Voor een coalitie die nog maar zo kort bestaat is Juntos Podemos Mas heel succesvol. Wat is er nieuw aan jullie aanpak?

'Sinds ongeveer een jaar is er een subtiele verschuiving gaande in de stemming. Mensen beginnen een opener blik te ontwikkelen, vooral de jongeren en studenten. De coalitie die we hebben gevormd helpt bij dat proces. Juntos Podemos Mas is in

feite voortgekomen uit de protesten tegen de oorlog in Irak. Toen duidelijk werd dat er een oorlog werd voorbereid, besloten we dat we iets moesten doen. Juist omdat het ging over een internationaal thema, konden we makkelijk tot overeenstemming komen. De beweging tegen de oorlog gaf ons de mogelijkheid om te ervaren dat we door samenwerking iets konden bereiken. De demonstraties dwongen de Chileense regering om haar stem in de Veiligheidsraad te veranderen.

De coalitie stelt ons in staat om op een heel nieuwe manier bruggen te slaan. Een voorbeeld daarvan is de strijd van de Mapuches, de oorspronkelijke bewoners van Chili. Heel veel niet-Mapuches worden nu actief rond dit thema. De beweging is veel minder gefragmenteerd. Daarnaast lukt het ons om nieuwe methodes te introduceren, zoals die van de massale, actieve en geweldloze actie.'

Door de snelle opkomst van linkse bewegingen is Latijns Amerika een soort laboratorium geworden voor verschillende strategieën voor verandering. Wat is jouw kijk op dit proces?

'Mensen in Latijns Amerika beginnen te zoeken naar nieuwe antwoorden. De presidentsverkiezingen in Venezuela en Bolivia zijn daar misschien de meest zichtbare uitingen van, maar ze zijn zeker niet het belangrijkste. De teleurstelling met Lula in Brazilië laat zien dat het uiteindelijk niet gaat om

de president, maar om de beweging.

Ik heb twee keer met Morales gesproken, en beide keren zei hij: "Ik weet niet wat er gaat gebeuren, maar we zullen ons best doen." Morales staat nu al onder grote druk vanuit zijn eigen bevolking. Zijn regering zit er twee maanden, maar er wordt al gedemonstreerd omdat mensen eisen dat de hervormingen sneller gaan.

Het interessantste is dat Morales meer vertegenwoordigt dan zijn partij. Hij kwam aan de macht dankzij een sociale beweging. De Boliviaanse maatschappij is heel goed georganiseerd, heel actief. Daarom kon de bevolking zoveel presidenten afzetten.

In Peru is de situatie weer anders. Ollanta Humala, die de eerste ronde van de presidentsverkiezingen won, is heel nationalistisch, een militaire hardliner. Hij heeft voorgesteld de doodstraf in te voeren voor een groot aantal delicten. Hij is vrijwel zeker betrokken geweest bij mensenrechtenschendingen.

Maar hij heeft begrepen wat er aan de hand is in Latijns Amerika, en heeft daarom een aantal linkse ideeën in zijn programma geïntroduceerd.

Daartegenover heb je de presidenten die zichzelf presenteren als het verantwoordelijke gezicht van links: Lula in Brazilië, Kirchner in Argentinië en Bachelet in Chili. Natuurlijk worden zij toegejuicht door de internationale media. Ze staan voor een cosmetische verandering, niet een verandering

van de structuur van de maatschappij. Daarom worden ze ondersteund door het neoliberale systeem.'

In de afgelopen weken heb je rondgereisd door Europa en op veel verschillende plekken gesproken. Zijn er overeenkomsten tussen de situatie hier en in Latijns Amerika?

'Algemeen gesteld hebben we overal te maken met hetzelfde economische model en met eenzelfde verdeling van politieke macht. Maar de historische achtergrond is heel verschillend. In het verleden bestond in Europa een sterke sociaal-democratie, die zich opwierp als de beschermer van de sociale behoeften van de bevolking.

Dat is veranderd. De politieke partijen staan volledig los van de gevoelens van de bevolking, en het kan ze niet schelen dat ze er los van staan. We moeten niet verwachten dat ze uit zichzelf zullen veranderen.

De protesten in Frankrijk laten zien dat er een alternatief is. Frankrijk heeft natuurlijk een traditie van mobilisatie, en loopt voorop. De sfeer tijdens de demonstraties was heel erg open. De traditionele linkse partijen zijn overal heel teneergeslagen. We moeten er iets nieuws tegenover stellen.

Wat we nodig hebben is een sociale beweging met een politieke uitdrukking. Die politieke stem van de sociale bewegingen moet uitgaan van echt respect voor de diversiteit van de bewegingen. Dit is het soort van partij waar we in Chili aan werken.'

Tomás Hirsch op campagne voor Juntos Podemos Mas